

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi alkoholilain 3 ja 8 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan alkoholilakia muutettavaksi niin, että alkoholijuomien alkoholipitoisuuden yläraja palautetaan lakiin.

Alkoholijuomien alkoholipitoisuuden yläraja oli alkoholilaisissa 60 tilavuusprosenttia, kunnes yläraja poistettiin vuonna 1997. Tämän muutoksen ja tullittomia matkustajatuomisia koskevien yhteisösäännösten perusteella korkein hallinto-oikeus on keväällä 1999 määritellyt niin sanotun pirtun nautittavaksi tarkoitetuksi alkoholijuomaksi. Päätöksen seurauksena pirtun maahantuonti ja hallussapito ovat vapautuneet.

Esityksen mukaan alkoholijuomia olisivat nautittavaksi tarkoitetut juomat, jotka sisältävät enintään 80 tilavuusprosenttia etyylialkoholia. Tämän rajan ylittävä etyylialkoholi ja sen vesiliuos olisi väkiviinaa, joka on suljettu pois kuluttajamarkkinoilta muun muassa

niin, että sen maahantuonti ja hallussapito on luvanvaraista. Esityksen mukaan alkoholilain mukaista maahantuontisäännöstä kuitenkin lievennettäisiin kysymyksen ollessa kauttakuljetuksesta. Täydentäviä säännöksiä määritelmistä voitaisiin antaa tarvittaessa asetuksella. Yhteisöoikeus antaa jäsenvaltioille oikeuden kansalliseen lainsäädäntöön, jolla turvataan yleisen järjestyksen ja kansalaisten terveyden suojelun riittävä taso.

Samalla ehdotetaan alkoholilaisissa olevassa alkoholiyhtiön määritelmässä rajattavaksi nykytilanteen mukaisesti valtio ainoaksi yhtiön omistajaksi.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Alkoholijuoman ja väkiviinan määritelmä

Nykyistä alkoholilakia (1143/1994) säädetäessä säilytettiin alkoholijuoman ja väkiviinan määritelmät ja väkiviinaa koskeva erityissääntely pääpiirteittäin ennallaan. Alkoholijuomalla tarkoitettiin lain 3 §:ssä edelleen nautittavaksi tarkoitettua juomaa, joka sisältää enintään 60 tilavuusprosenttia etyylialkoholia.

Tätä väkevämpien denaturoimattomien etyylialkoholiliuosten, joita käytetään erityisesti liuottimina ja teollisuuskemikaaleina,

katsottiin sisältävän erityisen terveysvaaran ja niihin voitiin soveltaa väkiviinaa koskevia säännöksiä. Väkiviinan kauppaa ja käyttöä säädellään ja valvotaan ankarammin kuin alkoholijuomien kauppaa myös sen vuoksi, että laitton alkoholikauppa on jo kieltolain (158/1922) ajasta lähtien keskittynyt erittäin väkeviin tislattuihin tuotteisiin kuten niin sanottuihin pirtuun ja pontikkaan. Alkoholijuomien ja väkiviinan myynti on luvanvaraista ja tämän lisäksi väkiviinan maahantuonti ja hallussapito edellyttää lupaa. Väkiviinassa on yleisimmin 96 tilavuusprosenttia etyylialkoholia.

Koska Euroopan yhteisön alueella on kaupan joitakin perinteisiä alkoholijuomia, joiden alkoholipitoisuus on enemmän kuin 60

tilavuusprosenttia, alkoholilain 3 §:ää muutettiin komission vaatimuksesta. Lainmuutoksella, joka tuli voimaan 1 päivänä toulukuuta 1997, alkoholipitoisuuden ylärajasta luovuttiin. Määritelmän rajanveto liittyy nykyisin pelkästään nauttimistarkoitukseen: Alkoholijuoma on nautittavaksi tarkoitettu juoma ja väkiviina on etyylialkoholia tai etyylialkoholin vesiliuosta, jota ei ole tarkoitettu alkoholijuomana nautittavaksi.

EY-lainsäädäntö

Yhteisön tullittomuusjärjestelmän luomisesta annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 918/83 (*tullittomuusasetus*) 46 artiklan 1 kohdan b-alakohdan mukaan yhteisön ulkopuolelta saapuva matkustaja saa tuoda tullitta henkilökohtaisina matkatavaroina alkoholina ja alkoholipitoisina juomia yhden litran tislattuja juomia ja alkoholipitoisia juomia, joiden alkoholipitoisuus on suurempi kuin 22 tilavuusprosenttia, tai vaihtoehtoisesti saman määrän denaturoimatonta etyylialkoholia, jonka alkoholipitoisuus on vähintään 80 tilavuusprosenttia.

Sellaisenaan sovellettava yhteisön tullittomuusasetuksen säännös antaa siten matkustajalle oikeuden tuoda tuomisena ilman tullia yhden litran hyvin väkevää etyylialkoholia. Asetuksen johdanto-osan yhdeksännen kappaleen mukaan asetus ei kuitenkaan estä jäsenvaltioita soveltamasta tuonnin perusteltuja kieltoja tai rajoituksia muun muassa järjestyksen ja turvallisuuden sekä ihmisten terveyden ja hengen suojelemiseksi.

Tislattujen alkoholijuomien määritelmää, kuvausta ja esittelyä koskevista yleisistä säännöistä annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1576/89 (*luokitteluasetus*) 1 artiklan 2 kohdan sisältämän käsitelmääritelmän mukaan tislattulla alkoholijuomalla tarkoitetaan alkoholipitoista nestettä, joka on tarkoitettu nautittavaksi, jolla on erityiset aistinvaraiset ominaisuudet, jonka alkoholipitoisuus on vähintään 15 tilavuusprosenttia ja jonka valmistuksessa saa käyttää ainoastaan maatalousperäistä etyylialkoholia. Mainitussa kohdassa todetaan lopuksi, ettei muun muassa tullitariffin CN-koodiin 2207 kuuluvia juomia katsota alkoholijuomiksi. Kyseinen koodi kattaa muun muassa denaturoimattoman etyylialkoholin (etanolin), jonka alkoholipitoisuus on vähintään 80 tilavuusprosenttia ja jota ei siis ole pidettävä tislattuna alkoholijuomana. Asetus on perus-

telujen mukaan annettu lähinnä tuotteiden laatutason ja nimitysten arvon säilyttämiseksi ja maataloustuotteiden markkinoiden turvaamiseksi. Asetuksella ei ole ollut tarkoitusta säännellä tuotteiden myyntiä kuluttajamarkkinoilla eikä se sisällä yleistä alkoholijuomien alkoholipitoisuuden ylärajaa.

Oikeuskäytäntö

Korkein hallinto-oikeus on 14 päivänä huhtikuuta 1999 antamallaan päätöksellä (2405/2/1998) ratkaissut asian, joka koski yksityishenkilön Virosta ostamaa ja maahan tuomaa 96 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältänyttä ainetta, niin sanottua pirtua. Päätöksen mukaan pirtua voidaan pitää alkoholilain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuna alkoholijuomana. Korkein hallinto-oikeus on perustellut ratkaisuaan viittaamalla edellä mainittuun yhteisön tullittomuusasetuksen säännökseen, jonka mukaan matkustaja on voinut tuoda aineen maahan tullitta, ja siihen, että pirtu soveltuu juotavaksi, kun sitä laimennetaan. Lisäksi kyseisessä tapauksessa pirtu oli ostettu alkoholiliikkeestä ja pullossa oli vähittäismyyntietiketti.

Apulaisoikeuskanslerin kannanotto

Apulaisoikeuskansleri on 22 päivänä huhtikuuta 1999 antanut samaa tapausta koskevan päätöksensä (981/1/97), jossa hän on katsonut kysymyksen tuontirajoitusten ja tavarantoimittajan maahantuonnin keskinäisestä suhteesta olevan edellä mainitun päätöksen jälkeenkin oikeudellisesti ongelmallinen. Tämän vuoksi hän on lähettänyt päätöksensä sosiaali- ja terveysministeriölle tiedoksi ja esittänyt selvitettäväksi, onko tarvetta asiaa koskevan lainsäädännön selkeyttämiseen.

1.2. Nykytilan arviointi

Alkoholilain soveltaminen

Alkoholipitoisista aineista aiheutuvia yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja pyritään ehkäisemään muun muassa alkoholilaissa säädetyillä alkoholijuomien saatavuuteen vaikuttavilla keinoilla ja pitämällä yllä alkoholijuomien korkeaa verotaso. Alkoholijuomien ja väkiviinan välinen erottelu ja laillisen väkiviinan myynnin ja käytön luvanvaraisuus ovat tähän saakka

pitäneet liuottimena ja teollisuuskemikaalina käytettävän puhtaan tai lähes puhtaan etanolin poissa yleisiltä kuluttajamarkkinoilta. Taloudellisesti kannattavimman laittoman alkoholikaupan tuotteen levittämiseen on näin pystytty myös puuttumaan.

Korkeimman hallinto-oikeuden suorittama määrittely, jonka mukaan 96 tilavuusprosenttia etanolia sisältävä pirtu on nautittavaksi tarkoitettua alkoholijuomaa, heikentää valvonnan mahdollisuuksia merkittävästi, kun pirtun maahantuonti ja hallussapito onkin alkoholilain mukaan sallittua. Alioikeudessa on jo hylätty 6 218 litraa pirtua Suomeen kuljettaneeseen virolaiseen mieheen alkoholilain 82 §:n nojalla kohdistettu salakuljetus-syyte sillä perusteella, että korkeimman hallinto-oikeuden mukaan kyseessä on juotavaksi tarkoitettu alkoholijuoma, jonka maahantuonti on vapaata (Vaasan käräjäoikeus 7.6.1999/R 99/250). Voimassa olevilla väkivallan maahantuonti- ja käyttöluvilla ei siten olisi enää lainkaan merkitystä. Myöskään laittoman maahantuonnin ja salakaupan valvontaan kehitettyjä analyysimenetelmiä, joilla kyetään tekemään ero laimennetun pirtupullotteen ja laillisen alkoholijuoman välillä, ei kyettäisi enää käyttämään hyväksi.

Etiketillä varustettuihin pulloihin pakattua pirtua voidaan korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen seurauksena ryhtyä myymään alkoholiliikkeessä ja anniskelemaan ravintolassa neljän senttilitran annoksina. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus on jo saanut ravintoloilta tiedusteluja pirtun anniskelumahdollisuuksista ravintola-asiakkaille.

Erityisesti pirtun maahantuonnin täydellinen vapautuminen ja lisäksi mahdollisuus päästä yleisille kuluttajamarkkinoille tavanomaisena alkoholijuomana tulee parantamaan alkoholirikollisuuden toimintaedellytyksiä ja lisäämään myös järjestyshäiriöitä ja akuutteja alkoholimyrkytyksiä. Pirtun anniskelun salliminen aiheuttaa suuria ongelmia alkoholijuomien laillisuuden valvonnalle.

Kemikaalilainsäädännön soveltaminen

Teollisuuskemikaalina käytetyn etanolin määrittelyä nautittavaksi tarkoitetuksi alkoholijuomaksi voidaan arvioida myös yhteisön ja kansallisen kemikaalilainsäädännön valossa. Vaarallisten aineiden luokitusta, pakkaamista ja merkintöjä koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähen-

tämisestä annetun neuvoston direktiivin 67/548/ETY tarkoituksena on muun muassa lähentää ihmisille ja ympäristölle vaarallisten aineiden luokitusta, pakkaamista ja merkintöjä koskevia jäsenvaltioiden säännöksiä. Direktiivi on saatettu kansallisesti voimaan kemikaalilailla (744/1989) ja sen nojalla annetuilla säännöksillä. Kemikaalilakia sovelletaan etanoli-nimiseen aineeseen, joka luokitellaan palavuodeltaan helposti syttyväksi ja jonka pakkaukset on varustettava liekki-merkinnällä. Lisäksi pakkaus on varustettava seuraavin suojalausekkein: "Säilytettävä lasten ulottumattomissa, Säilytettävä tiiviisti suljettuna, Eristettävä sytytyslähteistä, Tupakointi kielletty." Etanolia sisältävät valmisteet luokitellaan syttyviksi valmisteiden testitulosten perusteella.

Kemikaalilainsäädännön soveltamisala on säädetty kemikaaliasetuksella (675/1993), jonka 1 §:n 2 momentin mukaan sitä ei sovelleta lopulliselle käyttäjälle tarkoitettuihin käyttövalmiisiin alkoholijuomiin. Kemikaalilainsäädäntöä ei siten ole tarkoitettu sovellettavaksi alkoholijuomiin. Säännöksiä sovelletaan siis kemikaalina käytettävään 96 tilavuusprosenttiseen etanoliin, mutta ei 96 tilavuusprosenttia etanolia sisältävään juotavaksi tarkoitettuun pirtuun. Sovellettava lainsäädäntö määräytyisi siten sen mukaan, mihin tarkoitukseen liuosta olisi tarkoitus käyttää. Aäritilanteessa kemikaalilainsäädännön soveltaminen etanolin kohdalla voisi estyä aina kun liuoksen haltija ilmoittaisi haluavansa juoda liuosta, jolloin sitä ei pidettäisi kemikaalina vaan alkoholijuomana.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen toimesta on teetetty konsulttityönä etanolin ominaisuuksista arvio, joka perustuu julkaistun tieteelliseen kirjallisuuteen. Arvion mukaan etanoli on helposti syttyvä, lisääntymistoksinen ja perimää vaurioittava aine.

Muun lainsäädännön soveltaminen

Räjähdysvaarallisista aineista annetun lain (263/1953) mukaisena palo- ja räjähdysvaarallisen aineena etanolin varastointia valvoo Turvatekniikan keskus TUKES ja paikallisena viranomaisena kunnan palopäällikkö. Lisäksi valvontaa kuuluu kunnan kemikaalivalvontaviranomaiselle.

Edellä mainitun lain ja kemikaalilain nojalla annettu asetus vaarallisten kemikaalien teollisesta käsittelystä ja varastoinnista

(59/1999) sisältää palavia nesteitä koskevia säännöksiä, jotka koskevat helposti syttyväksi luokiteltua etanolia. Asetuksen 51 §:n mukaan kokoontumishuoneistossa sekä niihin verrattavissa tiloissa saa säilyttää erittäin helposti syttyviä, helposti syttyviä ja syttyviä palavia nesteitä sekä aerosoleja, jotka sisältävät palavia nesteitä ja palavia kaasuja, yhteensä enintään 25 litraa. Kuitenkaan pykälän 5 momentin mukaan enimmäismäärää laskettaessa ei oteta huomioon alkoholi-juomia. Korkeimman hallinto-oikeuden suorittama pirtun määrittely alkoholijuomaksi rajaa siten myös vaarallisten kemikaalien käsittelyä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa.

Hyvin väkevän etanoliliuoksen määrittely alkoholijuomaksi tuo helposti syttyvät valmisteet kokonaan uuteen käsittely-ympäristöön: anniskeluravintoloihin, joissa tupakoidaan ja joissa oleskelee päihtyneitä. Tilanne vaikuttaa siten myös suuren ravintolatyöntekijäjoukon työturvallisuuteen.

Yhteenvedo

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen seurauksena alkoholilain väkiviinaa koskeva sääntelyjärjestelmän soveltaminen on huomattavasti muuttunut siitä, mikä säädöstä valmisteltaessa oli tarkoitus. Sen lisäksi, että pirtun maahantuonnin, ostamisen ja hallussapidon vapautuminen johtaa ihmisten terveyden ja hengen vaarantumiseen, mahdollisuudet laittoman alkoholikaupan ehkäisemiseen ovat merkittävästi vähentyneet ja rikollisen toiminnan riski on siten kasvanut.

2. Ehdotetut muutokset

2.1. Alkoholijuoman ja väkiviinan määritelmä alkoholilaissa

Ehdotuksen tavoitteet

Väkiviinan maahantuonti ja hallussapito on voimassa olevan lain mukaan luvanvaraista. Lakiehdotuksen valmistelun tavoitteena on ollut säätää yhtäältä etyylialkoholin ja hyvin väkevien sellaisenaan nautittavaksi kelpaamattomien etyylialkoholiliuosten ja toisaalta alkoholijuomien rajanveto niin selväksi, että väkiviinan maahantuontia, kauppaa ja hallussapitoa koskevia nykyisiä alkoholilain säännöksiä voidaan jälleen soveltaa teollisuuskemikaalina käytettäviin tuotteisiin. Tuotteen

alkoholipitoisuus on objektiivisin tekijä, jolla väkiviina voidaan erottaa alkoholijuomasta.

Edellä mainitun yhteisön luokitteluasetuksen 1 artiklan 2 alakohdan mukaan denaturoimatonta etyylialkoholia, jonka alkoholipitoisuus on vähintään 80 tilavuusprosenttia, ei pidetä alkoholijuomana. Vaikka asetuksessa ei muutoin ole yleistä alkoholijuomien alkoholipitoisuuden ylärajaa, voidaan mainittua rajaa tämän määritelmän ja yhteisömarkkinoilla olevien alkoholijuomien perusteella pitää yleisenä. Yhteisömarkkinoilla on laillisesti kaupan tasan 80 tilavuusprosenttia sisältävää alkoholijuomaa, jonka markkinoille pääsyä ei jäsenyyssvelvoitteet huomioon ottaen ole syytä estää. Väkevämpiä alkoholijuomia ei käytettävissä olevien tietojen mukaan ole markkinoilla.

Ehdotettu muutos

Esityksessä ehdotetaan edellä sanotun perusteella alkoholilain 3 §:n 2 momenttia muutettavaksi siten, että alkoholijuomaa olisi nautittavaksi tarkoitettu juoma, joka sisältää enintään 80 tilavuusprosenttia etyylialkoholia, ja väkiviinaa vastaavasti etyylialkoholi tai etyylialkoholin vesiliuos, joka sisältää enemmän kuin 80 tilavuusprosenttia etyylialkoholia ja joka ei ole denaturoitu.

Voimassa olevan 3 §:n 2 momentin 5 kohdan mukaan alkoholivalmisteella puolestaan tarkoitetaan alkoholipitoista ainetta, joka ei ole alkoholijuoma eikä väkiviina ja joka voi olla denaturoitu. Kun väkiviinaa voi määritelmän mukaan olla vain etyylialkoholi ja etyylialkoholin vesiliuos, tämä merkitsee sitä, että esimerkiksi enemmän kuin 80 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävät aromitiivisteet ovat alkoholivalmisteita eivätkä väkiviinaa. Esimerkiksi väriaineen tai muun tuotteen ominaisuuden kannalta tarkoituksettoman aineen lisääminen pirtuun, jotta väkiviinaa koskevia säännöksiä ei sovellettaisi, ei kuitenkaan saa johtaa lain tarkoituksen vastaiseen lain soveltamiseen. Tällaisten tilanteiden välttämiseksi esityksessä ehdotetaan lain 3 §:n 3 momenttia muutettavaksi siten, että tarkempia säännöksiä edellä mainituista määrittelmistä voitaisiin tarvittaessa antaa asetuksella.

Väkiviinan maahantuonti on jo aiemmin ollut luvanvaraista. Luvanvaraisuuden pää-tarkoituksena on ollut saattaa terveydelle haitallinen ja raskaasti verotettu aine viranomaisvalvonnan piiriin. Alkoholilain 34 §:n

4 momentin mukaan väkiviinan kauttakuljetuksesta säädetään erikseen ja tämän on tulkittu viittaavan siihen, ettei kauttakuljetukseen sovelleta maahantuontia koskevia säännöksiä. Väkiviinan kauttakuljetuksesta ei kuitenkaan nykyisin ole säännöksiä, joten käytännössä väkiviinaa on voitu tuoda maahan ilman lupaa ja vasta tullivalvonnan puuttuessa maahantuontiin aineen on ilmoitettu olevan kauttakuljetustavaraa.

Ehdotuksen tarkoituksena on määritellä sellainen väkiviinan kauttakuljetus, joka ei edellytä Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen lupaa. Ehdotuksen mukaan lupaa ei tarvita, jos tullille on väkiviinaa Suomen tullialueelle tuotaessa ilmoitettu sen kuljettamisesta Suomen tullialueen kautta toiseen maahan (8 §:n 4 momentti). Tällaisessa tapauksessa lähetys asetetaan tullivalvontaan, eikä muuta viranomaisvalvontaa tarvita.

Ehdotuksen suhde yhteisöoikeuteen

Lakiehdotuksen toteutuksen seurauksena olisi, että alkoholilaisissa säädetty kielto tuoda maahan väkiviinaa ilman lupaa olisi osittain ristiriidassa sellaisenaan sovellettavan yhteisön tullittomuusasetuksen 46 artiklan 1 kohdan b alakohdan kanssa, joka antaa matkustajalle oikeuden tuoda maahan henkilökohtaisina matkatavaroina tullitta yhden litran denaturoimatonta etyylialkoholia, jonka alkoholipitoisuus on vähintään 80 tilavuusprosenttia. Säännöksessä etyylialkoholin tuliton tuonti on esitetty vaihtoehtona enemmän kuin 22 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävien tislattujen juomien ja alkoholipitoisten juomien tullittomalle tuonnille, johon oikeuteen ei lakiehdotuksessa puututa.

Ristiriitatilanteessa yhteisölainsäädännöllä on etusija kansalliseen lainsäädäntöön nähden, mutta nyt kysymyksessä olevassa tapauksessa tullittomuusasetus sisältää itsessään poikkeusmahdollisuuden, jonka mukaan asetus ei estä jäsenvaltioita soveltamasta tuonnin perusteltuja kieltoja tai rajoituksia muun muassa yleisen moraalien, järjestyksen ja turvallisuuden sekä ihmisten terveyden ja hengen suojelemiseksi. Lakiehdotuksella pyritään turvaamaan ennen muuta riittävä kansallinen suojajärjestelmä tilanteessa, jossa yhteisen tullitariffin ja maatalouspolitiikan kannalta säädetyn asetuksen vaikutukset johtavat tältä osin ilmeisen alhaiseen suojatasoon.

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 28 artiklan mukaan jäsenvaltioiden väliset tuonnin määrälliset rajoitukset ja kaikki vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet ovat kiellettyjä. Väkiviinaa koskevalla sääntelyjärjestelmällä on ennen Suomen EU-jäsenyyttä ja sen jälkeen pyritty rajoittamaan teollisuuskäyttöön – ei-nautittavaksi – tarkoitettua etanolin saatavuutta ja varmistamaan laittoman alkoholikaupan vastaisen toiminnan edellytykset. Säännökset eivät tee eroa tuotteiden alkuperämaan mukaan. Sääntelyjärjestelmä perustuu valmistuksen, maahantuonnin, myynnin, käytön (ostamisen) ja hallussapidon luvanvaraisuuteen. Järjestelmällä rajoitetaan siten tuotteiden myyntiä ja ostamista. Myyntijärjestelyjä ei kuitenkaan pidetä vaikutukseltaan vastaavina toimenpiteinä sikäli kun ne soveltuvat erotuksesta sekä kotimaisiin että tuontituotteisiin ja vaikuttavat samalla tavalla näiden markkinointiin. Maahantuonnin luvanvaraisuus puolestaan täydentää sääntelyä, joka edellyttää tuotteiden ostamiseen jäsenvaltiossa lupaa. Kun oikeus ostaa väkiviinaa sisältää automaattisesti alkoholilain 8 §:n mukaan oikeuden maahantuoda väkiviinaa, kysymys on maahantuontiluvankin osalta itse asiassa myyntijärjestelyjen kaltaisesta rajoituksesta, joka soveltuu erotuksesta sekä kotimaisiin että tuontituotteisiin. Vaikka väkiviinan maahantuonnin luvanvaraisuutta pidettäisiin tuonnin määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaavana toimenpiteenä, on toimenpide oikeutettu perustamissopimuksen 30 artiklan mukaan. Tuontia koskevat rajoitukset ovat oikeutettuja, jos ne ovat perusteltuja muun muassa julkisen moraalien, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta sekä ihmisten terveyden ja elämän suojelemiseksi.

Väkiviinaa koskevan tiukan sääntelyjärjestelmän tehokkuus on todettu usean vuoden aikana ja järjestelmän murtumisen aiheuttaman epäselvän tilanteen on jo havaittu aiheuttavan uhkia ennen kaikkea taistelussa alkoholirikollisuuden kasvua vastaan. Euroopan yhteisöjen tuomioistuin on todennut alkoholijuomien matkustajatuonnin niin sanottua 20 tunnin sääntöä koskevassa tuomiossaan C-394/97, että ”jäsenvaltioilla, joilla on edelleen yksinomainen toimivalta ylläpitää yleistä järjestystä ja taata valtion sisäinen turvallisuus, on tiettyä harkintavaltaa, kun ne päättävät kunkin yhteiskunnallisen tilanteen erityispiirteiden perusteella ja sillä perusteella, minkä merkityksen ne antavat yhteisön oi-

keudessa hyväksytylle päämäärälle, jollainen on esimerkiksi taistelu alkoholinkäyttöön liittyvän rikollisuuden eri muotoja vastaan, niistä toimenpiteistä, joilla voidaan päästä konkreettisiin tuloksiin”(kohta 43).

Ehdotuksen suhde kemikaali- ja muuhun lainsäädäntöön

Ehdotetun muutoksen seurauksena enemmän kuin 80 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävä liuos ei voisi olla alkoholi-juomaa, joka on rajattu muun muassa kemikaalilainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle. Väkeviin etanoliliuoksiin sovellettaisiin kemikaalilainsäädännön säännöksiä (luokitus, merkintä ja säilytys). Esitys ei edellytä muutoksia kemikaalilainsäädäntöön.

Ehdotetulla muutoksella estetään helposti syttyvien valmistajien pääsy sellaiseen ympäristöön, jossa palovaaran riski on suuri. Vaikka myös alle 80 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävät alkoholi-juomat voivat olla tässä suhteessa vaaraksi työntekijöille, riski pienenee alkoholipitoisuuden vähentyessä.

2.2. Alkoholiyhtiön määritelmä alkoholilaissa

Alkoholilain 3 §:n 1 momenttiin sisältyy alkoholiyhtiön määritelmä, jonka mukaan alkoholiyhtiöllä tarkoitetaan valtion kokonaan omistamaa osakeyhtiötä tai tämän kokonaan omistamaa tytäryhtiötä. Viittaus tytäryhtiöön oli tarpeen, sillä alkoholiyhtiönä toimiva Alko Oy kuului Alko-Yhtiöt Oy:n konserniin, joka on lakannut olemasta 4 päi-

vänä tammikuuta 1999. Koska alkoholiyhtiö on nykyään valtion kokonaan omistama osakeyhtiö, viittaus tytäryhtiöön ehdotetaan tarpeettomana poistettavaksi laista.

3. Esityksen vaikutukset

Esityksellä pyritään palauttamaan väkiviinaa koskeva sääntely ja valvonnan edellytykset sille tasolle, joka on vallinnut ennen korkeimman hallinto-oikeuden huhtikuussa 1999 antamaa päätöstä, joten esityksellä ei ole mainittavia taloudellisia, organisatorisia, ympäristö- tai muita vaikutuksia.

4. Asian valmistelu

Alkoholilain 3 §:ssä olevia alkoholi-juoman ja väkiviinan määritelmiä muutettiin edellisen kerran lailla 306/1997, jonka perustelut on esitetty hallituksen esityksessä HE 3/1997 vp.

Esityksestä on pyydetty lausunto sisäasiainministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, tullihallitukselta, Kansanterveyslaitokselta, Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskukselta, Alko Oy:ltä, Elintarviketeollisuusliitto ry:ltä ja Kemianteollisuus ry:ltä.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

alkoholilain 3 ja 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 8 päivänä joulukuuta 1994 annetun alkoholilain (1143/1994) 3 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 306/1997, sekä lisätään 8 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1/1999, uusi 4 momentti seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *alkoholipitoisella aineella* sellaista ainet-

ta tai tuotetta, joka sisältää enemmän kuin 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia;

2) *denaturoimisella* alkoholipitoisen aineen käsittelyä lisäämällä siihen muita aineita siinä tarkoituksessa, että aine tulee nautittavaksi kelpaamattomaksi;

3) *alkoholittomalla* juomalla nautittavaksi tarkoitettua juomaa, joka sisältää enintään 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia; sekä

4) *alkoholiyhtiöllä* valtion kokonaan omistamaa osakeyhtiötä, jonka tehtävänä on huolehtia sille tässä laissa yksinoikeudeksi säädetyn vähittäismyynnin harjoittamisesta.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuihin alkoholipitoisiin aineisiin luetaan alkoholijuomat, alkoholivalmisteet ja väkiviina. Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *alkoholijuomalla* nautittavaksi tarkoitettua juomaa, joka sisältää enintään 80 tilavuusprosenttia etyylialkoholia;

2) *miedolla alkoholijuomalla* alkoholijuomaa, joka sisältää enintään 22 tilavuusprosenttia etyylialkoholia;

3) *väkevällä alkoholijuomalla* alkoholijuomaa, joka sisältää enemmän kuin 22 tilavuusprosenttia etyylialkoholia;

4) *väkiviinalla* etyylialkoholia ja etyylialkoholin vesiliuosta, joka sisältää enemmän kuin 80 tilavuusprosenttia etyylialkoholia ja joka ei ole denaturoitu;

5) *alkoholivalmisteella* alkoholipitoista ainetta, joka ei ole alkoholijuoma eikä väkiviina ja joka voi olla denaturoitu.

Edellä 2 momentissa säädettyistä määritelmistä samoin kuin muista alkoholijuomien määritelmistä, kuvauksesta ja esittelystä sekä raaka- ja lisäaineista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

8 §

Alkoholijuoman ja väkiviinan kaupallinen maahantuonti ja väkiviinan maahantuontilupa

Mitä 2 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos tullille on väkiviinaa Suomen tullialueelle tuotaessa ilmoitettu sen kuljettamisesta Suomen tullialueen kautta toiseen maahan.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 2000.

Helsingissä 30 päivänä kesäkuuta 2000

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Peruspalveluministeri *Osmo Soininvaara*

Laki

alkoholilain 3 ja 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä joulukuuta 1994 annetun alkoholilain (1143/1994) 3 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 306/1997, sekä
lisätään 8 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1/1999, uusi 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) alkoholipitoisella aineella sellaista ainetta tai tuotetta, joka sisältää enemmän kuin 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia;
- 2) denaturoimisella alkoholipitoisen aineen käsittelyä lisäämällä siihen muita aineita siinä tarkoituksessa, että aine tulee nautittavaksi kelpaamattomaksi;
- 3) alkoholittomalla juomalla nautittavaksi tarkoitettua juomaa, joka sisältää enintään 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia; sekä
- 4) alkoholiyhtiöllä valtion kokonaan omistamaa osakeyhtiötä *tai tämän kokonaan omistamaa tytäryhtiötä*, jonka tehtävänä on huolehtia sille tässä laissa yksinoikeudeksi säädetyn vähittäismyynnin harjoittamisesta.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuihin alkoholipitoisiin aineisiin luetaan alkoholijuomat, alkoholivalmisteet ja väkiviina. Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) alkoholijuomalla nautittavaksi tarkoitettua juomaa, joka sisältää enemmän kuin 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia;
- 1) alkoholijuomalla nautittavaksi tarkoitettua juomaa, joka sisältää *enintään 80 tilavuusprosenttia* etyylialkoholia;
- 2) miedolla alkoholijuomalla alkoholi-juomaa, joka sisältää enintään 22 tilavuusprosenttia etyylialkoholia;
- 3) väkevällä alkoholijuomalla alkoholi-juomaa, joka sisältää enemmän kuin 22 tilavuusprosenttia etyylialkoholia;
- 4) väkiviinalla etyylialkoholia tai etyyli-
- 4) väkiviinalla etyylialkoholia *ja* etyyli-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

koholin vesiliuosta, joka ei ole denaturoitua ja jota liuosta ei ole tarkoitettu alkoholijuomana nautittavaksi; sekä

5) alkoholivalmisteella alkoholipitoista ainetta, joka ei ole alkoholijuoma eikä väkiviina ja joka voi olla denaturoitua.

Alkoholijuomien muista kuin 2 momentissa säädetyistä määritelmistä, kuvauksesta ja esittelystä sekä raaka- ja lisäaineista säädetään asetuksella.

koholin vesiliuosta, joka sisältää enemmän kuin 80 tilavuusprosenttia etyylialkoholia ja joka ei ole denaturoitu;

5) alkoholivalmisteella alkoholipitoista ainetta, joka ei ole alkoholijuoma eikä väkiviina ja joka voi olla denaturoitu.

Edellä 2 momentissa säädetyistä määritelmistä samoin kuin muista alkoholijuomien määritelmistä, kuvauksesta ja esittelystä sekä raaka- ja lisäaineista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

8 §

*Alkoholijuoman ja väkiviinan kaupallinen
maahantuonti ja väkiviinan
maahantuontilupa*

Mitä 2 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos tullille on väkiviinaa Suomen tullialueelle tuotaessa ilmoitettu sen kuljettamisesta Suomen tullialueen kautta toiseen maahan.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 2000.*

